

Jämställdhetsaspekten i Fysisk planering

Plan- och bostadsfunktionen

2005-12-13

© Länsstyrelsen Blekinge län

Innehåll

Inledning	4
Minnesanteckningar Karlshamns kommun 2005-09-01	5
Minnesanteckningar Karlskrona kommun 2005-09-08	8
Minnesanteckningar Olofströms kommun 2005-09-12	11
Minnesanteckningar Ronneby kommun 2005-09-12.....	14
Minnesanteckningar Sölvesborgs kommun 2005-09-28.....	17
Exempel på metoder och verktyg för att lyfta fram jämställdhetsperspektivet i den översiktliga planeringen.	20

Inledning

I regleringsbrevet för 2005 anges i mål 3 (under VG utåtriktat sektorsövergripande arbete) att Länsstyrelsen skall bidra till ökad jämställdhet i länet. Särskilt fokus skall under året läggas på regional utveckling, Landsbygdsutveckling, Social tillsyn, Kommunikationer och Hållbar samhällsplanering och boende. Samverkan skall ske med strategiska statliga myndigheter och andra viktiga aktörer. Som ett led i detta tog plan- och bostadsfunktionen på Länsstyrelsen i Blekinge, tillsammans med länets jämställdhetsexpert Ylva Hallberg, ett beslut att göra besök på länets kommuner för att diskutera jämställdhetsaspekten i fysisk planering. Detta är en sammanställning av minnesanteckningar förda under dessa möten som genomfördes under september månad 2005.

Syfte och mål

Syftet är att undersöka hur kommunerna arbetar med jämställdhetsaspekten i den fysiska planeringen och vad de har för verktyg till sin hjälp. Att öka och sprida kunskapen inom området jämställdhet och fysisk planering samt att få ett erfarenhetsutbyte i jämställdhetsfrågor med fokus på planeringsprocessen. Målet är att dels att väcka intresset för jämställdhetsfrågor i den fysiska planeringen samt att erbjuda kommunerna en möjlighet att delta i ett gemensamt seminarium, eventuellt tillsammans med kommunerna i Kronoberg och Kalmar län. Samt att erbjuda mer hjälp i form av ytterligare sammanträffande med Ylva Hallberg.

Målgrupp

Målgruppen har varit representanter från kommunernas planenheter. Kontakt har tagits genom telefonsamtal och via e-post till respektive stadsarkitekt.

Mötesordning

Karlshamn: Tors. 1/9 09.00-11.00
Karlskrona: Tors. 8/9 10.00-12.00
Olofström: Mån. 12/9 09.00-11.00
Ronneby: Mån. 12/9 13.30-15.30
Sölvesborg: Mån. 28/9 10.00-12.00

Dagordning vid kommunbesök

1. Presentation. Anette inleder med att berätta varför Länsstyrelsen vill besöka kommunerna.
2. Redogörelse av uppdraget, Ylva.
3. Kommunens arbete med jämställdhetsfrågor; Goda exempel?
4. Hur går vi vidare
  - Var i ert arbete kan det vara mest lämpligt att analysera och förbättra jämställdhetsaspekten
  - Vad efterfrågas för hjälp.

Minnesanteckningar Karlshamns kommun 2005-09-01

Närvarande: Marie-Christine Svensson, stadsarkitekt, Karlshamns kommun
Karl-Magnus Adielsson, planarkitekt, Karlshamns kommun
Jeanette Conradsson, planarkitekt, Karlshamns kommun
Ylva Hallberg, jämställdhetsexpert, Länsstyrelsen i Blekinge län
Anette Löfgren, planeringsarkitekt, Länsstyrelsen i Blekinge län

Förvaltning : Stadsmiljöavdelning,
• 7 kvinnor, 6 män, kvinnlig chef

Stadsmiljöavdelningen på Karlshamns kommun är uppdelad i tre enheter; Bygglov, planering samt mätning- och kartering. På mötet deltar representanter från planavdelningen. Ett nära samarbete förekommer mellan de olika verksamheterna. På Karlshamns kommun finns en Jämställdhetsplan.

Stadsmiljöavdelningens arbete med jämställdhetsfrågor.

Översiktsplan

Arbetet med en ny översiktsplan har påbörjats. Avsikten är att man in den ska koncentrera sig på mark- och vattenfrågor och inte behandla de sociala aspekterna något djupare.

Diskussion

Karl-Magnus: Det är dock nödvändigt att i ett inledande kapitel redogöra för kommunens status och det kan i det skedet vara aktuellt att redovisa till exempel könsuppdelad statistik som in sin tur kan leda till andra tankegångar vid planeringen av mark och vatten och ge en förståelse för hur man har tänkt i planeringsstrategin.

Anette: Anita Larsson, som är forskare i genusfrågor, har analyserat Helsingborgs översiktsplan ur ett jämställdhetsperspektiv. Rapporten finns att hämta på nätet (Karlshamn har fått ett ex). Där kan det finnas tips om hur man till exempel man kan lägga upp själva rapporten för att främja jämställdhetsaspekten. (ordval, foton mm.)

Detaljplan

Vid arbetet med att ta fram nya detaljplaner för kommunen har planarkitekten en checklista till sin hjälp. I den ställs bland annat frågor för att stämma av planen i förhållande till jämställdhetsperspektivet. Checklista belyser även andra viktiga sociala aspekter som berör ”det som kommer att byggas” och bygger på samma princip som den checklistan över MKB som kommunen har använt sedan länge. Checklistan bifogas detaljplanen i samrådsskedet. Användandet av checklistans avsnitt om jämställdhetsfrågor nyligen tagits fram och effekten av dem är ännu svåra att avläsa. (Checklista är framtagen av Karlshamns kommun, Bernt Ibertsson, samordnare på Samhällsbyggnadsförvaltningen).

Diskussion

Jeanette: Det är svårt att styra detaljplanen för att främja jämställdhetsaspekten. Mycket handlar om attityder. Vad man kan göra är till exempel att låta placeringen av entréer, personalingångar mm, riktas mot ett håll som anses vara säkert, vilket naturligtvis gynnar alla grupper i samhället.

Karl-Magnus: Trygghetsaspekten behandlas mycket och man redovisar gärna goda exempel på hur belysning ska kunna ge området en mer upplevelse av trygghet.

Goda exempel från Karlshamns kommun

Ett gott exempel från Karlshamns kommun är ”Skärgårdsprogrammet” som just nu håller på att tas fram. Syftet med projektet är att tillvarata den lokala mobiliseringen och dess drivkrafter för förbättrade levnadsvillkor i Karlshamns östra skärgård. Med levande skärgård avses förbättrade levnadsvillkor i form av ökad service, ökad livskvalitet och fler arbetstillfällen. Målet är att ta fram en hållbar utvecklingsplan som tar hänsyn till sociala, ekologiska och ekonomiska aspekter. I programmet avser man bl.a. ta upp frågan om hur man ska leva upp till miljö kvalitetsmålen ”hav i balans samt levande kust och skärgård”. I projektet har kommunen arbetat aktivt med att få kvinnor delaktiga i processen. Bland annat har de valt att genomföra möten enbart för kvinnor. Projektet är delvis finansierat av EU. Samtliga möten och processen redovisas i ”Skärgårdsprogrammet”, som just nu är ute på samrådsremiss.

(Mer information finns på <http://www.karlshamn.se/skargard/skargard.htm>)

Diskussion

Marie-Christin I EU-projekten ingår att man skall anlägga ett genusperspektiv i arbetet. Detta gjorde vi genom att ha särskilda ”kvinnomöten” främst för att ”vaska fram” synpunkter som vi trodde att annars skulle ha svårt att få fram. Att det blev ett bra beslut berodde mycket på att det fanns kvinnliga eldsjälar som var skärgårdsbo och hade skärgården som sin hjärtefråga men också satt med i ledande positioner i kommunen. På mötena har diskussionerna varit livliga och många kvinnor har gjort sig hörda vilket inte skulle ha varit fallet om de hade deltagit i ordinära möten. Värt att notera är också att mötena har bidragit till att gamla nätverk har återupptagits. Det är många som har återsett sina bekanta och börjat ta upp kontakten igen. Frågor som kom upp under mötena var önskemål om en neutral samlingsplats och tvättmöjligheter i Matviks hamn.

Anette: Vilka reaktioner kom det från männen när det arrangerades möten enbart för kvinnor, efterfråga de inte samma för enbart män?

Marie-Christin: Fråga ställdes men kommunens sida ansågs det inte vara nödvändigt eftersom de ordinära mötena dominerades av män, både när det gällde närvaro och vilka som framförde åsikterna. Synpunkter kom också från de traditionella skärgårdsföreningarna om varför kommunen engagerade sig speciellt för kvinnor. Kommunen gav skärgårdsföreningarna möjlighet att bilda arbetsgrupper. Därmed gav de dem en chans att skapa de grupper som de själva önskade. Tyvärr blev det aldrig några arbetsgrupper.

Vid projektet start fokuserades frågorna mycket runt hur VA-frågorna skulle behandlas. Tyngdpunkten var så kraftigt att man tillslut bestämde sig för att lyfta ut VA-problematiken ur programmet och behandla den separat.

Övrig diskussion

Marie-Christine: Det är viktigt att veta vad man talar om när man pratar om jämställdhet. Det finns många fler grupper än män och kvinnor som man ska ta hänsyn till i planarbetet. Om yrkeslivet är tillvaron för många, så är vardagen den dominerande tillvaron för till exempel äldre.

Jeanette: I Karlshamns kommun finns numera en deltidsanställd genuspedagog som arbetar aktivt med till exempel förskola för att lyfta fram jämställdhetsfrågorna i vardagen.

Marie-Christine: Ofta upplevs det som om männen agreea budbärare vid möten. De inleder ofta med att ”tanten tycker” eller ”de därhemma tycker” osv. Samhällsplaneringen rör många förvaltningar och därför har vi valt att ha ett brett samrådförfarande.

Jeanette: Samarbete med de andra avdelningarna anses som god. Till exempel har tekniska kontoret gjort promenader för att diskutera säkerhetsfrågor. Vi har också haft temadagar för personalen, till exempel om tillgänglighet och skadestånd. När rapporten ”Hela samhället” publicerades var Viveca Berntsson här och föredrog den, men det var ett tags sen (1996).

Marie-Christine: Det är viktigt med kunskap inom området och frågan bör diskuteras regelbundet, det gäller att skapa legitimitet i jämställdhetsfrågorna.

Mötet avslutas.

Slutsats

- Karlshamns stadsmiljöavdelning är positiva till ett gemensamt seminarium
- De redovisar gärna sitt arbete med Skärgårdsprogrammet på seminariet
- De vill gärna ta del av övriga kommuners arbete.
- Önskemål finns att ta del av en sammanställning från samtliga kommuners ”goda exempel” och tankar om jämställdheten

Minnesanteckningar Karlskrona kommun 2005-09-08

Närvarande: Kerstin Johansson, planarkitekt, Karlskrona kommun
Claes-Åke Kindlund, Förvaltningschef, Karlskrona kommun
Anna Olausson, planarkitekt, Karlskrona kommun
Anders Klar, Kommunekolog, Karlskrona kommun
Anette Löfgren, planeringsarkitekt, Länsstyrelsen i Blekinge Län
Ylva Hallberg, jämställdhetsexpert, Länsstyrelsen i Blekinge Län

Förvaltning: Samhällsbyggnadsförvaltningen:

- Planavdelning 6 kvinnor 2 män, manlig chef
- Bygglövsavdelning 3 kvinnor 6 män, manlig chef
- Miljöavdelning 6 kvinnor 6 män, manlig chef
- Stab 3 kvinnor 2 män, manlig chef

På mötet deltog representanter med från planavdelningen. Ett nära samarbete förekommer med de andra avdelningarna. Karlskrona kommun har en jämställdhetsplan där varje förvaltning har ett uppdrag att arbeta med jämställdhetsaspekten i sin verksamhet. Enligt Claes-Åke Kindlund har Karlskrona kommun analyserat stora delar av sin organisation utifrån den sk. 3R metoden.

Samhällsbyggnadsförvaltningens arbete med jämställdhetsfrågor

Översiktsplan

Karlskrona kommuns översiktsplan är från 2002. Översiktsplanen togs fram som ett samarbetsprojekt mellan Samhällsbyggnadsförvaltningen och Kommunledningsförvaltningen. Arbetet organiserades genom projektgrupper med olika ansvarsområden, sammansatt av tjänstemän från kommunens olika förvaltningar. (Karlskrona.se s.2). Projektledningen bestod av två män. Övriga deltagande var fyra män och två kvinnor. En revidering av planen är under arbete. Efter detta mötet har kommunen fått i uppdrag av politikerna att arbeta med ÖP i ett genusperspektiv.

Diskussion

Anders: Vid framtagandet av Översiktsplan 2002 deltog dåvarande jämställdhetsansvarig Marianne Hansson. Hennes uppgift var att granska tillämpningen av genusperspektivet i arbetet med översiktsplanen. Hennes arbete bestod mest av att uppmärksamma sammansättningen av projektgrupper och dylikt i processen.

Ingen av deltagarna på mötet kan svara på om det blev något konkret resultat av hennes arbete.

Ylva: Erbjuder sig att delta i något möte med hela personalen på samhällsbyggnadsförvaltningen för att ge mer kunskap i ämnet.

Claes-Åke: Du är välkommen att hålla föredrag på Samhällsbyggnadskontorets gemensamma möte den 16 november. Ämnet kan då vara övergripande frågor om jämställdhet samt könsordningen med utgångspunkt ur Länsstyrelsens statistiksamling "Planera jämt".

Detaljplan

I detaljplanearbete används inte någon form av verktyg för att få med jämställdhetsaspekten i planerna.

Diskussion

Claes-Åke mfl. Anser att checklistor inte är en bra metod att arbeta med. Mer kunskap behövs innan man kan tillämpa en sådan. Analysmetoden 3R har använts flitigt inom kommunen men tyvärr så har det slutat där.

Anette: Det finns de som har gått vidare. Tre kommuner i Skåne har tillsammans med Länsstyrelsen i Skåne tagit fram en checklista utifrån det analysresultat som kom fram vid 3R-metoden.

Kerstin: Anser att det finns tydliga skillnader i sakinnehållet i en detaljplan, beroende på om det är en man eller kvinnan som har tagit fram den. Kvinnor uppmärksammar mer vardagslivet och alla grupper av medborgare medan män inte alls tänker på de svaga grupperna i samhället. Det kan även skilja sig på val av detaljplaner som skall framställas, män väljer ofta storslagna projekt som till exempel planer likande "Turning torso" medan kvinnorna föredrar att arbeta med småskaligare planer som till exempel bostadsområden.

Claes-Åke: Tycker inte att man kan se om det är en man eller kvinna i förvaltningen som har tagit fram planen. Han anser vidare att det ibland kan vara svårt att få politiker att förstå att de projekt som presenteras kan vara till förmån för kvinnors vardagsliv. De väljer istället att stjälp viktiga projekt till exempel för kollektivtrafiken för att fördela pengarna på andra områden, som till exempel dagis. Men man måste ju ta sig till sina dagisplatser också.

Kerstin: Anser att problemet kanske var att det inte fanns en enda kvinna med i projektgruppen.

Anette: Undrar vad det beror på att kollektivtrafikprojektet inte gick att genomföra. Kunde man ha framfört planen på ett annat sätt för att väcka förståelse för planen.

Goda Exempel från Karlskronas kommun

Samhällsbyggnadsförvaltningen har inte några goda exempel som har genomförts på deras enhet.

Kerstin tillfrågas om hon är intresserad av att eventuellt delta på seminariet och berätta om sina tankar om jämställdhetsperspektivet i detaljplaner samt förvaltningen (se nedan). Hon berättade också om en fysisk värderingsövning som handlade om olika situationer i privatlivet och arbetslivet. Poängen var att män såg inte den avsaknad av jämställdhet som kvinnorna såg.

Övrig diskussion

Kerstin: Anser att tendensen inom förvaltningen visserligen är att det idag anställs fler kvinnor än män. Trots det är det ofta män som hamnar i chefspositioner medan kvinnorna behåller sin position som biträden plus att de numera har fått en handläggare roll vilket i många fall kan bli en alldeles för sned belastning av arbetsuppgifter. Den gamla könsstrukturen är trots allt kvar och är mycket stark. Strukturen är svår att arbeta bort. Hon tror också att i takt med att fler kvinnor kommer att dominera planeraryrket, desto mindre makt lär planerarna få och lönerna kommer inte att stiga i den omfattning som de skulle ha gjort om arbetsmarknaden dominerades av män. Hon anser vidare att arkitekt utbildningarna domineras mer av kvinnor idag i jämfört med tidigare. Utbildningen i fysisk planering på BTH domineras av kvinnor eftersom den i huvudsak riktar sig mot en offentlig arbetsmarknad. Könsfördelningen på arkitektutbildningarna är inte lika sned eftersom de också har en privat arbetsmarknad.

Anna: (nyutexaminerad fysisk planerare, BTH) håller med om att det idag är fler kvinnor än män som går på utbildningen i dagsläget. Hon berättar också att hon under utbildningen har fått

en viss inblick i jämställdhetsperspektivet/genusperspektivet men upplevde inte att tankarna togs med i övningar och planredovisningar.

Mötet avslutas.

Slutsats

- Ylva besöker Karlskrona kommun, Stadsbyggnadskontoret den 16 november (förm) för att ge en fördjupad kunskap i ämnet. Anette kommer att närvara på mötet.
- Önskar en redogörelse av Boverkets pågående arbete med en checklista och att fokuseringen på seminariet ska ligga på översiktsplanarbetet.

Minnesanteckningar Olofströms kommun 2005-09-12

Närvarande: Kajsa Lind, fysisk planerare, Olofströms kommun
Lisa Johansson, fysisk planerare, Olofströms kommun
Anette Löfgren, planeringsarkitekt, Länsstyrelsen i Blekinge Län
Ylva Hallberg, jämställdhetsexpert, Länsstyrelsen i Blekinge Län

Förvaltning: Byggkontor

- Administration 2 kvinnor, kvinnlig chef
- Plan- och byggavdelning 2 kvinnor 1 man
- Mättingsavdelning 3 män, manlig chef

På mötet deltog representanter från planenheten. Det sker ett dagligt samarbete med de övriga enheterna.

Byggkontorets arbete med jämställdhetsfrågor

Översiktsplan

Olofströms kommun kommer att påbörja arbetet med en ny översiktsplan inom det närmaste. Innehållet i den nya översiktsplanen kommer att fokuseras på mark och vattenanvändningen i kommunen. De sociala aspekterna kommer inte behandlas i någon större omfattning.

Diskussion

Kajsa: Av erfarenhet vet jag att det blir alldeles för stort och omfattande arbete om man väljer att ta med de sociala aspekterna också. Risken är man glömmar bort de frågor som är relevanta i en översiktsplan.

Anette: Trots att det enbart kommer presenteras frågor om mark och vattenanvändning så kan det vara värdefullt att i en samlad bakgrundsbild av kommunen ta med den könsuppdelade statistik som kan visa på de faktiska skillnaderna som finns i just er kommun och som i sin tur kanske kommer påverka valet av markanvändning.

Ylva: Statistiken presenterar verkligheten i Blekinge län, vare sig den är påverkbar eller inte. Könsmaktordningen ser ut som den gör men man blir nog inte uppmärksam på den förrän man ställs inför faktum. Det är bara så här det är och det måste man ha med i beräkningen när man ska planera. Det är inte männens fel att könsmaktordningen ser ut som den gör.

Anette: Man kan också tänka på upplägget i en översiktsplan. Hur den presenteras, som till exempel vilka ord som används och vilka bilder som väljs. Det finns idag goda exempel på hur man kan analysera sin översiktsplan utifrån ett jämställdhetsperspektiv, som till exempel Anita Larssons analys av Helsingborgs översiktsplan som jag kan skicka till er.

Lisa: Det känns som en god idé och något man kan utföra konkret.

Ylva: Det kan också vara värt att tänka på hur projektgruppen är sammansatt. Fler kvinnor i projektgruppen kanske inte garanterat innebär en bättre jämställd plan, men det ökar i alla fall chanserna.

Detaljplan

Samhällsbyggnadskontoret har inte några projekt som riktar tar upp jämställdhetsperspektivet och använder sig inte av några verktyg för att få med jämställdhetsaspekten i detaljplanarbetet.

Diskussion

Lisa: Vi har inte några direkta verktyg att arbeta med när vi tar fram våra planer. Men jag tycker noga att vi försöker göra planerna så bra som möjligt för samtliga.

Kajsa: Det kan ibland vara svårt att skilja termerna jämställdhet och jämlikhet åt. Många frågor som berör de båda begreppen känns naturliga att tänka på när man ta fram en detaljplan. Man kanske inte direkt funderar på det under arbetets gång.

Lisa: Trygghet och säkerhet främjar ju många grupper i samhället.

Ylva: Det är många som inte har klart för sig vad som menas med jämställdhet och jämlikhet. Jämställdhet gäller lika förhållanden mellan män och kvinnor och jämlikhet är lika för alla grupper av människor i vårt samhälle. Vårt arbete just nu är att få in ett jämställdhetsperspektiv i arbetet. Ett perspektiv som mycket styrs av den könsmaktordning som präglar vårt samhälle idag. Länsstyrelsen i Blekinge län har tagit fram en folder "Planera jämt". Det är en samlad statistikuppslagsbok för Blekinge län där könsuppdelad statistik redovisas.

Kajsa: Då känner vi här på planavdelningen att vi har kunnat påverka utifrån ett jämlikhetsperspektiv när i samband med uppförandet av den nya simhallen i kommunen. Där det kändes som om vi fick gehör för våra synpunkter beträffande tillgänglighet för alla, genom vårt påpekande om att det saknade ramp i bassängen.

Goda exempel

Byggkontoret har inte några "Goda exempel" som de har arbetat fram men är mycket intresserade av att ta del av andras arbeten.

Övrig diskussion

Kajsa: Menar att det under sin studietid var kände det inte att de fick ta del i så mycket jämställdhetsaspekter. Inte heller kände de att det var skillnad på vem som framförde planen. Det som var mest tydligt var hur man marknadsförde sin plan och då hade det ingen betydelse om man var kille eller tjej utan det hängde mycket på säljtekniken.

Lisa: Det är först nu när man har börjat arbeta med frågorna som man förstår att det kan uppstå vissa skillnader/jämställdhetsproblem i yrkeslivet och inom förvaltningen. Som till exempel. Lisa menar att man i förvaltningen kan känna sig lite ibland som "lilla" flickan och i synnerhet när man ger sig ut på byggen. Vid bygglovsansökan är det övervägande män som ansöker och det är övervägande män som vi talar med angående ärendena. Men det beror mycket på vilka män man talar med och det beror en del på vilken lönesättning. Om det är någon som vi talar med som har ett lägre löneläge än oss kan det ställas högre krav osv.

Kajsa Efterlyser gemensamma möten med de övriga kommunerna och närmre att när hon arbetade på Nybro kommun togs Länsstyrelsen i Kalmar län initiativet till sådana informella möten där man kunde knyta kontakter och utbyta tankar om till exempel jämställdhet men även i andra planfrågor.

Anette. På det kommande jämställdhetsseminariumet finns det förhoppningsvis möjlighet att bilda någon form av kontaktnät för att ventilera frågor som berör jämställdhetsperspektivet. Ju fler som har möjlighet att delta från er Byggavdelning desto bättre detta är en fråga som berör både kvinnor och män.

Mötet avslutas.

Slutsats

- Olofström arbeta inget alls med jämställdhetsaspekterna inom fysisk planering därför är alla infallsvinklar som går att få positiva.
- Önskan är att fokuseringen på seminariet ska ligga på den översiktliga planeringen.

Minnesanteckningar Ronneby kommun 2005-09-12

Närvarande: Tina Ekmark, planarkitekt, Ronneby kommun
Karin Svensson, planarkitekt, Ronneby kommun
David Gillanders, stadsarkitekt Ronneby kommun
Ylva Hallberg, jämställdhetsexpert, Länsstyrelsen i Blekinge län
Anette Löfgren, planeringsarkitekt; Länsstyrelsen i Blekinge Län

Förvaltning: Samhällsbyggnadskontoret
• 7 kvinnor, 4 män, manlig chef

Samhällsbyggnadskontoret är uppdelat i tre enheter; planenhet, bygglovshanteringen samt administration. På mötet deltog representanter från planenheten. Det sker ett dagligt samarbete med de övriga enheterna.

Samhällsbyggnadskontoret arbete med jämställdhetsfrågor

Översiktsplan

Ronneby kommun påbörjade under 2003 arbetet med en ny översiktsplan. För att få fler medborgare engagerade deltog planenheten i ett projekt som innebar ett öppet forum via nätet. Där kunde medborgarna ställa frågor och/eller lämna synpunkter på arbetet. ("Kom In Du – projektet" se vidare under rubriken Goda exempel). Arbetet med översiktsplanen har legat nere en tid men har nu återupptagits. De synpunkter som kom fram genom KomInDu – projektet har varit till god hjälp i det fortsatta arbetet. Den projektgrupp som idag arbetar med Ronnebys översiktsplan har en relativt jämn könsfördelning, enligt Tina.

Diskussion

Anette. Gjordes det några studier på hur många kvinnor det var som lämnade synpunkter på översiktsplanen via nätet?

Karin. Nej det tror jag inte Samarbetet skedde med BTH och Anita Larsson. Hon kanske gjorde en studie utifrån det syftet. Det kan dock konstateras att det var många fler som svarade totalt sett, i jämförelse de med synpunkter vi fick in när vår tidigare översiktsplan togs fram. Då fick vi in synpunkter från 4 medborgare medan jag skulle tro att det var ca 60-70 personer som hade synpunkter på vår nya översiktsplan. Vilka av dem som var kvinnor kan jag inte svara på eftersom man hade möjlighet att vara anonym med sina åsikter. Men sannolikheten är nog att det procentuellt var fler kvinnor som hade synpunkter nu än vid den tidigare översiktsplanen.

Tina: Jag tror att det skall finnas en utvärdering någonstans som Anita Larsson gjorde tillsammans med Ida Olén.

Karin: Metoden vi använde oss av var den sk. SWOT-analysen. Man kunde utifrån den metoden ge generella synpunkter på översiktsplanen. Vi valde också ut 4 områden där man kunde fördjupa sina synpunkter. Jag tror det var Cykelstaden, Kilen, Centrum och... så minns jag inte den fjärde.

Ylva: Jag tänka mig att det är lättare att föra in jämställdhetsaspekten i den översiktliga arbetet och kanske lite svårare när man kommer ner på detaljplanenivå. Har ni tänkt presentera könsuppdelad statistik i er nya översiktsplan?

Tina. Nej inte direkt. Om vi skulle göra det räcker det inte med att enbart presentera den könsuppdelade statistiken. Om det visar sig att det är en ojämn fördelning av könen, till exempel i Hallabro, kan det vara svårt att veta hur man kan påverka det resultat man har fått.

Ylva: Ja, men man ser faktum. Om det är fler kvinnor som bor i Hallabro och de förslagsvis arbetar inom service yrket plus att man har en bakgrundskunskap om män och kvinnors levnadsmönster, kan man till exempel ta upp diskussionen om var kollektivtrafiken skall främjas, var tillgänglighet och säkerhet bör förespråkas samt var och hur det bör vara lätt att ta sig till och från olika serviceinrättningar. Det kan kanske vara svårt att värdera vad som egentligen är ett jämställt samhälle men jämställdhetsintegrering skall finnas i alla nivåer. Jag kan besöka er ytterligare en gång för att presentera vår könsuppdelade statistik ”Planera jämt” lite djupare, till exempel på något personalmöte där hela samhällsbyggnadskontoret medverkar, alternativt kommer vi troligtvis att ta upp ämnet könsuppdelad statistik på vårt kommande seminarium.

Tina. Eftersom jag arbetar med översiktsplanen nu och vi beräknar med att arbete ska vara i full gång under hösten så hade det varit bra om jag fick lite hjälp nu.

Anette: Lämnar över en sammanfattning av tips samt berättar om Anita Larsson analys av Helsingborgs översiktsplan utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Detaljplan

Samhällsbyggnadskontoret har inte några direkta projekt som riktar tar upp jämställdhetsperspektivet och använder sig inte av några verktyg för att få med jämställdhetsaspekten i detaljplanarbetet.

Diskussion

Karin. När man gör en detaljplan tänker man kanske inte just på att det främjar en viss grupp av människor, män eller kvinnor, utan målsättningen är att göra en sån bra plan som möjligt.

David. Jag tror inte man kan se skillnaden på en plan som jag eller Karin har gjort, men vi tänker kanske lika.

Karin: Jag tycker jag har med mig ett självklart jämställdhetsperspektiv hemifrån.

Anette: Det är bra om jämställdhetsperspektivet tas med på ett naturligt sätt i alla processer.

David: Jag kan se ett behov av att ventilerade säkerhetsfrågor i kommunen vilket också kan främja jämställdheten.

Anette: Vad har ni för synpunkter om checklistor, kan man använda dem i arbetet med till exempel detaljplaner.

David. Checklistor är aldrig fel. Det är i alla fall bättre än inget och vid brist på kunskap kan det vara ett bra verktyg att luta sig tillbaka på. Men det svåraste problemet anser jag är nog att få fler kvinnor engagerade att delta på möten osv.

Goda exempel från Ronneby kommun

KomInDu-projektet

Kommunikation-Inblick-Dialog-Utveckling var ett e-demokratiprojekt för att lyfta fram nya former för kommunikation och dialog mellan medborgare och kommunen. Det genomfördes i samarbete med Blekinge Tekniska Högskola och programvaruföretaget Your Voice och var delfinansierat av det EU-stödda Tango-programmet. Informationsenheten och Stadsarkitektkontoret var med i projektet, liksom Medborgarservice på Stadshuset och Stadsbiblioteket. Översiktsplanen var ett av projektområdena. Samhällsbyggnadskontoret ville via sin webbplats ”Vision Ronneby” få översiktsplanen blir mer uppmärksammas och på så sätt få in fler synpunkter från allmänheten om framtidens Ronneby på ett annat sätt än genom de traditionella samrådsmötena. Vid lämnande av synpunkter kunde man välja att vara anonymt vilket innebar att synpunkterna inte redovisades på webbsidan utan enbart gick fram till samhällsbyggnadskontoret.

Läs vidare om projektet på <http://vision.ronneby.se/oversiktsplanen/> samt i rapporten "Vision Ronneby.se – plansamråd via webben, erfarenheter från den fysiska planeringens perspektiv" A.Larsson, I. Olén (2004.03.31)

Övrig diskussion

Anette: Vilka är det som kontaktar er i det dagliga arbetet.

Karin: Jag upplever att det är 50/50 kvinnor och män som hör av sig till mig med frågor angående till exempel planer, lediga tomter och kartor.

David: Jag upplever nog att det är övervägande män som jag talar med. Men då svarar jag en hel del på bygglovfrågor också.

Karin och David har funderingar på om det kan bero på att kvinnorna väljer att vända sig till en kvinnlig tjänsteman medan männen väljer en manlig.

David. Ibland kan jag uppleva att miljöfrågor och jämställdhetsfrågor går "hand i hand" som till exempel att främjande av en bättre kollektivtrafik främjar både jämställdhetsaspekten och miljön.

David. Jag kan tänka mig att vi kommer att fortsätta men någon form av medborgarforum i stil med KomInDu - projektet för att nå ut till så många medborgare som möjligt. Det kan till exempel i jämfört med ett vanlig samrådsmöte få in mer "kvinnliga" synpunkter. Som det ser ut idag är det nog mest övervägande män som kommer och har synpunkter på våra samrådsmöten. Men det är också din roll som ledare att styra mötet så att så många som möjligt i samrådet har möjligheten att uttrycka sina synpunkter.

Ylva: Man har ju konstaterat att det är brist på yngre kvinnor i Ronneby kommun. Har ni med det i era tankar när tar fram översiktsplanen?

Tina. Vi tar upp problematiken i översiktsplanen tar det står att vi ska göra goda förutsättningar för att få kvinnor att välja Ronneby kommun.

David. Jag tror att den faktor som påverkar unga kvinnors val att inte bosätta sig i Ronneby inte beror på kollektivtrafik eller bra bostadsområden Jag tror snarare att det beror på att Ronneby kommun är en låglönekommun vilket man har belyst men inte har någon speciell strategi för att förändra. Jag tror också att de personer som väljer att bosätta sig är ofta har någon form av rötter och är sk. återvändare.

Tina. Jag pendlar varje dag mellan Ronneby och Karlskrona. Jag har inte reagerat på om det är något kön som dominerar jag tror nog att det är 50/50 män och kvinnor på bussen.

Ylva: Det är lika viktigt för mannen som för kvinnan att det fungerar med kollektivtrafiken. Man kan dock konstatera att det mönstret som finns idag är att det är kvinnor som väljer kollektiva färdmedel medan männen väljer att ta bilen. Sen kan man ju fundera på om man gör samhället mer jämställt om man uppmuntrar detta mönster, men så är verkligheten.

Mötet avslutas

Slutsats

- Intresse finns för att ta del av en checklista.
- Deltar gärna i seminariet.
- Upplägget med presentation av "Goda exempel" på seminariet upplevs positivt.
- KomInDu – projektet kan vara ett intressant att presentera på seminariet. Kontakt bör i så fall tas med Anita Larsson

Minnesanteckningar Sölvesborgs kommun 2005-09-28

Närvarande: Jan Lagerås, stadsarkitekt, Sölvesborgs kommun
Lena Pettersson, kanslichef, Sölvesborgs kommun
Ylva Hallberg, jämställdhetsexpert, Länsstyrelsen i Blekinge län
Anette Löfgren, planeringsarkitekt; Länsstyrelsen i Blekinge Län

Förvaltning: Stadsarkitektkontoret
• 3 kvinnor, 2 män, manlig chef

På kommunens stadsarkitektkontor arbetar sammanlagt 5 personer, varav en arbetar med planfrågor, en är byggnadsinspektör och övriga handläggare.

Stadsarkitektkontorets arbete med jämställdhetsfrågor

Översiktsplan

Diskussion

Ylva: Tänker ni något på jämställdhetsperspektivet när ni gör er Översiktsplan?

Jan: Vi har inte gjort någon översiktsplan på länge. Däremot har jag precis gjort en fördjupning av översiktsplanen, men jag hade inte jämställdhetstankarna med mig när jag gjorden den.

Fördjupningens avsikt är att ge utrymme för mer bostadsbygge. Att kommunen är liten anser jag gör det lättare att planera genom fördjupning av översiktsplanen och detaljplanenivå istället för översiktsplan.

Anette: Hur upplever ni att samrådsmötena fungerar. Upplever ni att det är flest män som för fram sina synpunkter?

Jan: Vi kallar sällan till samrådsmöten utan sköter oftast samrådsfasen via post till berörda. Därför kan vi inte säga om de synpunkter som kommer in är från män eller kvinnor.

Lena: Ibland upplever vi att samhällsintresset inte är så stort som vi förväntar oss.

Detaljplan

Diskussion

Jan: Vi funderade på om man kan se vilken av våra planer som är mer jämställd än någon annan.

Lena: Jag har svårt att se om en plan är jämställd. Hur ska man tänka. Är det en annan utformning på husen eller bättre kollektivtrafik. Lever vi verkligen så skilda liv att man kan påverka det i en plan?

Ylva: Statistiken visar att vi lever så gott som skilda liv. Det framgår inte minst den ”folder” med könsuppdelad statistik som vi har tagit fram tillsammans med Region Blekinge. Där syns tydligt att män och kvinnor har olika levnadsmönster till exempel när det gäller utbildning, yrkesval eller pendlingsmönster. Det är så verkligheten ser ut och det kan vara bra att ha med i tankarna när man planera till exempel bostadsområden eller kollektivtrafik.

Lena: Finns det inte en risk att invanda mönster uppmuntras och cementeras om man väljer att planera efter den statistiken?

Ylva: Mönstren är djupt rotade och kan inte förändras så lätt. Men om man gynnar kvinnors levnadssätt och framtiden visar att män och kvinnor kommer att blir mer jämställda när det gäller vardagsliv och yrkesliv så gynnar ju planen i långa loppet båda grupper. Jag tror inte att man i

planerna kan påverka sociala mönster. Utgångspunkten är hur vi lever idag och hur vi gör det framgår av statistiken.

Jan: Det som oftast glöms bort att vi ofta har svårt att påverka valet av områden för bostadsutvecklingar och fastställande av nya planer. Vi är styrda av kommunen och vad de äger för mark. Jämställdhetsperspektivet går inte heller påverka i planen genom de paragrafer som står i PBL. Det ska vara portalparagrafen i så fall, men det är mest ”vackra ord”. Det är mycket en politisk fråga.

Lena: Angående de jämställdhetspolitiska målen är det väl så att de förändras varje mandatperiod allteftersom regeringens sammansättning förändras?

Ylva: Nej de gör de inte. Förslaget till dagens jämställdhetspolitiska mål gjordes av en borgerlig regering medan beslutet att anta dem togs av en socialdemokratisk regering.

Anette: Det som man kan göra i planen är att tänka på trygghet och säkerhetsfrågor att placera byggnader i förhållande till ljusa platser och undvika entréer och dylikt i skymda lägen. Inom områden kan möjlighet ges till ett väl fungerande gc-nät inom området som knyts an till övrigt gc-system.

Jan: Jag har gjort samtliga planer för Sölvesborgs kommun under en längre tid. Vad man först ska vara medveten om är, som jag nämnde tidigare, att det går inte enbart att se ut ett område som verka attraktivt utan förutsättningen är att det är kommunens mark som vi ska planera på. I de bostadsområden som jag planerar lägger jag stor vikt vid att upplåtelseformen ska vara varierad. Mina tankar är också att det i framtiden även bör finnas småhus som går att hyra.

I vår kommun förespråkar vi god infrastruktur. Det ska vara lätt att arbetspendla. Men vi förespråkar också att Sölvesborgs skall vara kommuncentrat, där all service skall ligga och har tagit ett beslut om att inte tillåta någon form av externhandel i kommunen. Idag har vi ett starkt och levande centrum här i Sölvesborg. Däremot har vi ett svagt utbyggt kollektivtrafiknät. Vi anser att det inte finns tillräckligt stort underlag för att bygga ut det.

Anette. Ett varierat utbud av upplåtelseformer inom ett bostadsområden gynnar fler grupper i samhället. Oftast tjänar kvinnan sämre än män. En ensamstående kvinna med barn kan på så sätt bosätta sig i gynnsammare lägen.

Ylva: Kollektivtrafiken är en typisk fråga som skulle gynna jämställdhetsperspektivet.

Jan: Jag håller just nu på med att planera ett område med bostadshus på andra sidan viken. Där målet är ett varierat bostadsutbud samt att ansluta området med centrum via en gångbro. Jag anser också att ett attraktivt boende i form av bostadsrätter och hyreshus kan gynna en flyttningsomsättning eftersom de äldre flyttar från sina villor till förmån för den yngre generationen.

Goda exempel från Sölvesborgs kommun

Sölvesborgs kommuns stadsarkitektkontor har inga projekt som direkt behandlar jämställdhetsperspektivet.

Övrig diskussion

Anette: Hur långt är avståndet från kommuncentrat till omkringliggande mindre tätorter.

Jan. Vi har accepterat att vi är en utpendlar kommun och förespråkar därför goda kommunikationer.

Lena: Högt bensinpris slår mot männen.

Jan: Vårt mål är att främja ett bra boende samt ge goda möjligheter till kultur och fritid.

Vad beträffar fritidsaktiviteter har vi just nu gett ny start till ridskolan, vilket kan främja jämställdhetsperspektivet.

Anette: Vad har ni för befolkningsammansättning i kommunen?

Jan: Vi har en övervikt åt äldre. Det förekommer ofta att man väljer att återvända till Sölvesborgs kommun och en attraktiv miljö när man har gått i pension.

Lena: Vi har en jämställdhetsplan för Sölvesborgs kommun som ännu inte är godkänd, varför vet jag inte.

Jan: I vår organisation har vi inga kvinnliga förvaltningschefer. Det är möjligt att vi vid en generationsväxling får in fler kvinnor i organisationen. Men det är viktigt att anställa den som är bäst inte bara tänka på om det är en man eller kvinna som ska anställas.

Mötet avslutas.

Slutsats

- Vagt intresse för seminarium (på grund av pensionering)
- Använder sig inte av några verktyg för att få in jämställdhetsperspektivet i planeringen.

Exempel på metoder och verktyg för att lyfta fram jämställdhetsperspektivet i den översiktliga planeringen.

(Textmaterial med sidhänvisning är direkt hämtat ur rapporten ”Steg framåt”, T. Friberg och A. Larsson)

Delaktighet i processen

Anpassade informationsmötestider

Till exempel vid kunskapsinhämtning och vid samrådstillfällen.

”Planerare måste medvetet söka upp de miljöer kvinnor verkar i och de platser de besöker och finna sätt att kommunicera som är mer informella.”(s36)

Studiecirklar om jämställdhet i översiktsplaneringen

”Studiecirklar (baserade på tex. olika stadsdelar och ha en jämn könsfördelning) om fysisk planering avspeglar en förvaltnings vilja att förankra planen hos kommuninvånarna, men också att få fram vad folk i allmänhet tycker är viktigt”.(s.93) Förankra planen i de vanliga människornas vardagstillvaror och uppmärksamma områden som det inte idag läggs stor vikt på i den översiktliga planeringen.

Tankekartor

Ett sätt att beskriva den enskildes viktigaste målpunkter inom ett visst område och på så sätt få fram tankegångar och viktiga platser som idag ej tas upp i översiktsplanearbetet eller som inte har behandlas i tidigare översiktsplaner. Tankekartorna kan göras inomhus då man i sina tankar beskriver färden men man kan också göras genom gemensamma promenader då någon eller var och en notera vad som anses vara viktig i den fysiska miljön.

Nätdiskussion

Kommunernas hemsidor syfte är att ge information men kan också användas för diskussion. Ett diskussionsforum bör ta upp en sakfråga, som till exempel ett förslag till centrumplan, placering av en ny skola eller kommunens cykelväg, kommunikationer mm. Ger kvinnor och män möjlighet att uttrycka sig anonymt på en egenvald tid.

Kurser

Kurser för tjänstemän och politiker för att lyfta fram jämställdhetsaspekter i fysisk planering.

Makten över planeringsprocessen

En jämn könsfördelad sammansättning av projekt- och referensgrupper kan leda till att frågor som ses ur ett jämställdhetsperspektiv lyfts fram.

Lyfta fram kvinnliga intresseområden

Oftast kan man kalla de kvinnliga intresseområden för ”mjuka frågor”, som till exempel närhet till affärer, kollektivtrafik och skolor men även säkra gång- och cykelvägar och attraktiva miljöer. En analys av dagens översiktsplan kan visa på avsaknaden av ämnesområden som bör tas upp för att få en mer jämställd översiktsplan och skapa legitimitet för vardagslivet.

Könsuppdelad statistik

Redovisning av könsuppdelad statistik i form av t.ex. flyttningsdata och pendlingsdata och jämföra med riksdatabaser för att synliggöra mäns och kvinnors vardagsmönster kan vara till god hjälp för att lyfta fram relevanta åtgärder för att främja jämställdhetsaspekten.

Praktisk tillämpning, analyser

Checklistor

En checklista är en förteckning med ett antal punkter eller frågor som den enskilda planeraren eller gruppen av planerare kan gå igenom och bocka av för att förvissa sig om att man har tänkt på att allt som kan vara relevant och att inget väsentligt tappas bort. Checklistor kan användas som förberedelse inför utarbetandet av en plan men också innan planen färdigställs. Checklistor kan vända sig till planerare men också till referensgrupper och studiecirkel. (s.91)

exempel:

- Planera jämt – en checklista för jämställdhet i fysisk planering, Länsstyrelsen i Örebro län
- Checklista för jämställd planering – Länsstyrelsen i Skåne (skapad efter arbete med 3R metoden i tre kommuner i länet)
- LIKA – En checklista för jämställd planering, Länsstyrelsen Dalarnas län

3R metoden

En utvärdering ur jämställdhetssynpunkt. De tre R:en står för:

Representation:	Könsfördelningen i olika församlingar.
Resurser:	Vilka områden kommunen avsätter tid, pengar eller rum.
Realia:	Normer och värderingar som styr olika verksamheter vilka kan sättas i relation till kvinnor och mäns intressen

Kommunexempel som har använt sig av 3R metoden Exempel på vad en analys ur ett könsperspektiv kan leda till: (s. 36 ff)

I Lomma kommun studerade man transporter och pendlingsströmmar bl.a. pendlingsciffrorna fördelade på kön. Då framkom att transportförbindelserna var bäst utbyggda i nord-sydlig riktning jämfört med de i östlig riktning. Även de förbättringar som aviserades gällde nord-sydlig riktning. Utpendlingsciffrorna visade att män i högre grad hade ort i norr eller söder om Lomma tätort som mål för sin arbetsresa, och kvinnorna i högre grad än män en målpunkt i öster. Utbyggnaden av vägar och transportförbindelser var med andra ord till männens fördel. Detta handlar mest om resursfördelning mellan män och kvinnor, framkomligheten och spara tid är dem som nyttja den. Denna genomgång av pendlingsströmmar och utbyggnadsplaner visade med andra ord att kommunen var beredd att använda mer av sina resurser på männens pendlingsmöjligheter än på kvinnornas.

Byggande av fartgupp. Namnlistor mot införandet av dem hade cirkulerat på berörda orter i kommunen. Aktionsgruppen ”Gupproret” samlade in ca 2200 namnunderskrifter. Protesterna mot fartgruppen artikulerades strakast av män i åldern 50-60 år och det var också denna grupp som i stor omfattning skrev listorna. Genom detta aktiva ställningstagande avslöjas vad de anser gynnar eller som i detta fall missgynnar dem. Framkomligheten har stor betydelse för män i dessa åldrar. Unga kvinnor med barn fanns uppenbarligen inte företrädna bland dem som skrev på listorna. I planerna för förbättrad trafiksäkerhet i kommunen hade också funnits byggande av gångtunnlar som trafiksäkerhetsåtgärd. Så småningom skrinlades dessa planer med hänsyn till kvinnor och trygghet i stadsmiljön. Orsaken var att det mer och mer kommit fram i en offentlig debatt att gångtunnlar löser ett problem, risken att bli överkörd, men skapar ett annat, risken att bli överfallen.

I Eslövs kommun samlades förslag ifrån allmänheten. Det fick ta emot ca 200 varan ungefär hälften var ifrån kvinnor. Det visade sig i hög utsträckning handlade kvinnornas förslag om trafik i någon bemärkelse. De berörde bl.a. trafiksäkerhet, obehagliga korsningar eller tunga fordon som körde rakt igenom byarna. Vidare om barnens situation i trafiken och cyklisternas utsatthet, om trottoarer som inte fanns eller som var dåligt utformade. Därtill kan fogas bättre belysning i parkerna. Säkerhet och trygghet var nyckelord i kvinnornas förslag. En cykelplan för hela kommunen har utarbetats, inte minst de kvinnliga politikerna ville se den förverkligad. Den är kostnadsberäknad till ca 60 milj. Kronor med en planeringshorisont på tjugo år. En planeras förbifart för att undslippa tung trafik genom en by kommer att kosta 60-100 milj. Kronor.

BTK-principen

BKT - principen som bygger på begreppen blandning, kontinuitet och tillgänglighet ska ses som ett komplement till 3R metoden. Förkortningen BKT står för blandning, kontinuitet och tillgänglighet har sin utgångspunkt att konsekvenserna för jämställdhet i den fysiska planeringen främst är resultatet av hur planprocessen drivs. BKT - principen utgör också ett svar på innehållet i utformningen av planen. BKT – principen skall ses som ett synsätt snarare än en metod.

B för blandning, Den sk. blandstaden anses främja jämställdheten i jämfört med den ensidiga funktionsuppdelade staden. Studier har visat att det blir färre inbrott per lägenhet eller arbetsplats om bebyggelsen är blandad. Dessutom kan man få en bättre service i området och kanske bättre kollektivtrafik om dagbefolkningen ökar pg. av det finns fler arbetande i området. (s. 149)

K för kontinuitet innebär en kritik mot att man planera bebyggelse som öar med bebyggelsefria områden emellan som blir otrygga områden, sådant främjar inte heller jämställdheten. Stadsstrukturer skall istället vara uppbyggd kring attraktiva gångstråk med hållplatser i anslutning till dem. (s.149)

T för tillgängligheten betonar att miljön kring gångstråken skall vara inbjudande, vänlig, vacker, attraktiv, spännande och omväxlande så att alla människors behov tillvaratas. Entréer till bostäder, verksamheter etc. skall veta mot gångstråken. Orienterbarhet och överblickbarhet. Trafikplaneringen är ofta ett slående exempel på bristande tillgänglighet. Den byggde från början helt på tillgänglighet för bilen, men nu kan man konstatera den principen inte fungerar i ett samhälle, där man vill ha jämställdhet mellan könen. Vill man ha ett öppet och tillgängligt offentligt utrymme måste man lägga tyngdpunkten på kollektivtrafiken och gång- och cykeltrafiken. (s.150)

Länsstyrelsen Blekinge län
371 86 Karlskrona
Tel: 0455-870 00.
E-post: lanstyrelsen@k.lst.se
www.k.lst.se

Rapporter Länsstyrelsen Blekinge län ISSN 1651–8527